

Meslek ve Teknik Okulların Eğitim Sorunları, İstihdam ve İşsizlikteki Roller

Educational Problems of Vocational and Technical Schools, Role in Employment and Unemployment

ÖZET

Üretimde makinelerin kullanılmaya başlanmasıyla arz patlaması yaşanmış, işbölümü ve uzmanlaşmaya dayalı artan üretim ile birlikte gelişmiş ülkeler yeni pazarlara ve farklı alanlara yönelmeye başlamışlardır. Tüm bu gelişimlere bağlı olarak, nitelikli insan gücüne olan ihtiyaç artmış, ülkelere beşeri sermayeye yatırım yapmak zorunda kalmışlardır. Beşeri sermayenin çağın ihtiyaçlarına ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak yetiştirilmesi, okulların buna göre yeniden yapılandırılması kaçınılmaz bir sonuçtur. Artan uluslararası rekabet, iş piyasalarının değişim ve dönüşümü neticesinde yeni teknik bilgi ve teknolojik yeniliklerin kolaylaştırıcı yönü beşeri sermayenin niteliğini daha da önemli hale getirmiştir. Ailelerin meslek liselerine karşı bakış açılarının olumsuz olmasından dolayı, çocuklarını dersane, kurs ve etüt merkezlerine göndererek, iyi bir üniversite kazanmaları için çok fazla emek ve para harcama yoluna gitmişlerdir. Buna karşılık iş piyasalarının ara eleman ve nitelikli işgücü ihtiyacı her geçen zaman da artış göstermiştir. Gençler, üniversiteyi bitirdikten sonrası ise, karşılaştıkları sorun işsizlik olmaktadır. Ülkemizde genç işsizlik oranı, Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında oldukça yüksektir. Bunun temel nedenleri arasında da gençlerin doğru bir yönlendirme ile sahip oldukları bilgi, beceri ve yeteneklerine göre uygun işlere yönlendirilmemesidir. Ülkemizdeki meslek liselerinin, müfredat olarak çok yoğun olduğu, teorik ders sayısının fazla, uygulama eğitim ders saat sayılarının ise az olduğu, öğretmen niteliklerinin beklenenden altında olduğu, staj çalışmalarında yeterli rehberlik yapılmadığı, okulların fiziki alt yapıları ile sahip oldukları makine, araç, gereçlerin yetersiz olduğu, mesleki yönlendirmelerin, rehberlik servisleri tarafından yeterli yapılmadığı, bunun sonucu olarak da ülkemizde çok fazla genç işsiz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ülkemizdeki meslek liselerinin, öğrenci ilgi ve yeteneklerine göre planlanması, işletmelerin ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün takip edilmesi ve ailelerin mesleki eğitim konusunda daha fazla bilgilendirilmesi gerektiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Teknik Eğitim, Eğitim Kalitesi, İstihdam, İşsizlik

ABSTRACT

With the introduction of machines in production, there was an explosion of supply, and with the increasing production based on division of labor and specialization, developed countries began to turn to new markets and different areas. Depending on all these developments, the need for qualified manpower has increased and countries have had to invest in human capital. It is an inevitable result that human capital should be raised in line with the needs of the age and technological developments, and schools should be restructured accordingly. As a result of increasing international competition, change and transformation of labor markets, the facilitating aspect of new technical knowledge and technological innovations has made the quality of human capital even more important. Due to the negative attitudes of the families towards vocational high schools, they sent their children to private teaching institutions, courses and study centers, spending a lot of effort and money in order to gain a good university. On the other hand, the need for intermediate staff and qualified labor force in the labor market has increased with each passing day. After graduating from university, the problem that young people face is unemployment. The youth unemployment rate in our country is quite high when compared to European countries. Among the main reasons for this, young people should not be directed to suitable jobs according to their knowledge, skills and abilities with the right direction. Vocational high schools in our country are very dense as a curriculum, the number of theoretical courses is high, the number of practical training course hours is low, the qualifications of teachers are below what is expected, there is not enough guidance in internship studies, the physical infrastructure of the schools and the machines, tools and equipment they have are insufficient. It has been concluded that vocational guidance services are not adequately provided by the guidance services, and as a result, there are too many young unemployed people in our country. It has been seen that vocational high schools in our country should be planned according to student interests and abilities, the qualified workforce needed by the enterprises should be followed and families should be informed more about vocational education.

Keywords: Vocational and Technical Education, Quality of Education, Employment, Unemployment

GİRİŞ

Küresel rekabet arttıkça, ülkelerin bilim ve teknolojiye olan ihtiyaçları ve bunu kullanma istekleri daha da artmıştır. Bunun için de durum teknolojiyi üreten, anlayan, kullanan; bunların sonucu olarak da kaliteli ve verimli mal ve hizmet üretebilen kalifiye insanlara olan ihtiyaç artmıştır. Ülkeler, kalifiye personel ihtiyaçları için mesleki eğitime daha fazla önem vermeye başlamış ve bunun yaygınlaşması için eğitim politikalarını

Ömer Faruk Kaplan¹

Zülküf Baskın²

Nazime Adıyaman³

Mustafa Kaçmaz⁴

Nizamettin Aktaş⁵

How to Cite This Article

Kaplan, Ö. F., Baskın, Z., Adıyaman, N., Kaçmaz, M. & Aktaş, N. (2023). "Meslek ve Teknik Okulların Eğitim Sorunları, İstihdam ve İşsizlikteki Roller", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 9(71): 3612-3625. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/smryj.70215>

Arrival: 22 April 2023

Published: 31 May 2023

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹Okul Müdürü, Şehit Öğretmen Nuriye Ak İlkokulu, Diyarbakır, Türkiye

²müdür Yardımcısı, Şehit Öğretmen Nuriye Ak İlkokulu, Diyarbakır, Türkiye

³müdür Yardımcısı, Şehit Öğretmen Nuriye Ak İlkokulu, Diyarbakır, Türkiye

⁴okul Müdürü, Orhan Asena Anadolu Lisesi, Diyarbakır, Türkiye

⁵öğretmen, Çakmak İlkokulu, Diyarbakır, Türkiye

güncelleme yolun gitmişlerdir. Buradan hareketle mesleki ve teknik eğitimin ne olduğu ile ilgili birçok tanım yapılmıştır.

Mesleki ve Teknik Eğitim genel müdürlüğü tarafından hazırlanan strateji belgesi ve eylem planına göre; mesleki ve teknik eğitim, “Toplumsal hayatın her alanında ihtiyaç duyulan mesleklerde istihdam edilecek nitelikli insan gücü yetiştirilmesi amacıyla gerekli bilgi, beceri ve yetkinliklerin sistemli olarak verildiği eğitim türüdür. Bu doğrultuda meslekî ve teknik eğitim, ekonominin hedefleri ve iş dünyasının talepleri doğrultusunda bireylere bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazandırmalıdır.”

Ülkemizdeki Mesleki ve teknik eğitime baktığımızda; Almanya, Avusturya ve Danimarka’da uygulanan sistemi kullanılmaktadır. Dual Model VET (Vocational Education and Training) sistemi olarak adlandırılan bu modelde, amaç, okul ve işletmelerin işbirliği içinde çalışmasına olanak sağlamaktır. Bu modelde, teorik dersler okullarda görülürken, uygulama kısmı ise işletmelerde yapılmaktadır. (Tuncer ve Taşpınar, 2004: 8).

Türkiye'nin genç nüfusun fazlalığı, ülkenin ekonomik ve işgücü anlamında bize çok büyük avantajlar sunmaktadır. Bu avantajlı durumun fırsata çevrilmesinin en kolay yolu da meslekî ve teknik eğitim alan öğrencilerin, kendi bilgi, beceri ve yeteneklerine göre uygun mesleki alanlarına yönlendirilmeleridir.

Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihçesi ve Gelişimi

Mesleki ve teknik eğitimi, Osmanlı İmparatorluğu zamanında gedik usulü ile loncaların loncaların alt yapısında sürdürülmüştür. Tanzimat dönemiyle birlikte mesleki eğitimler, genel eğitimlerle birlikte planlanmış ve mesleki eğitim okullarının açılması kararı alınmıştır. Bu kararlarla birlikte, 1861 yılında, önce Niş’te, sonra da 1864 yılında Ruscuk ve Sofya’ ilk sanat okulları olan “İslahaneler” açılmaya başlamıştır. Açılan bu okullarda öğrencilere, çuhacılık, araba yapıcılığı, kunduracılık, terzilik, külahçılık gibi alanlarda eğitimler verilmiştir. (Yörük ve Diğerleri, 2002: 300).

Cumhuriyetin ilanınının sonra mesleki eğitim alanında okulların açılması başlamıştır. 1935 yılı ile birlikte açılan okulların masrafları devlet tarafından karşılanmaya başlanmıştır. Akabinde 1933 yılında Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, 1941 yılında ise bu öğretimin bağlı olduğu Müsteşarlık kurulmuştur. Bu çalışmalarla birlikte, mesleki ve teknik öğretim yasak bir statü kazanmıştır. (Yörük ve Diğerleri, 2002: 301).

Mesleki ve teknik okullar 1973 yılına kadar sadece öğrencileri mesleğe hazırlama işlevini üstlenmiş ancak mezunlarının yükseköğretime girişleri de olanak sunulmamıştır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun yürürlüğe girmesiyle birlikte bu okullara lise statüsü kazandırılarak, okuyan öğrencilerin üniversiteye geçmelerinin önü açılmıştır. (Altın ve Diğerleri, 2007:291).

Yine öğrencilerin işletmelerde uygulama derslerine katılmalarına olanak sağlayan ise, 1986 yılında çıkarılan 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunudur.

Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim ve Yaygınlaşması

Ülkeler, işletmelerin ihtiyaç duydukları kalifiye eleman ihtiyaçlarını diğer ülkelerin deneyimlerden de yararlanarak, sahip oldukları genç insan potansiyeli ile sahip oldukları koşullara göre meslekî teknik eğitim yöntemleri ile karşılamaktadırlar. Dünyada meslekî eğitim ile ilgili yapılan uygulamalar birbirinden farklılık gösterebilmektedir. Kimi ülkelerde, Okul-işyeri eğitimi uygulayanlar, kimi ülkelerde bir tek okula dayalı eğitim uygulanırken, kimileri ise her iki uygulamayı benimseyen ama bununla yetinmeyip daha farklı nasıl bir eğitim modeli uygulanabileceği üzerine sürekli araştırma yapmaya devam etmektedirler. (Binici ve Arı, 2004: 384).

Türkiye’de, mesleki eğitim genellikle liselerin bünyesinde yapılmaktadır. İlk ve ortaokulu bitiren öğrenciler, sınava dayalı veya yerel yerleştirmelerle genel liselere ya da mesleki ve teknik eğitim veren okullara kayıt yaptırmaktadırlar. Ancak ülkemizdeki genel liseler ile mesleki ve teknik eğitim uygulayan okulların arasındaki programlar arasındaki fark maalesef çok fazladır ve bakanlığın bunu azaltma yoluna gitmesi öğrenci açısından daha doğru olacaktır.

Meslekî ve teknik eğitim okullarında genel amaç; öğrencilerin vatanına milletine faydalı bir insan olarak yanı sıra, öğrencinin sahip olduğu bilgi birikim, yetenek ve meraklarına göre iyi bir eğitim almasını sağlamaktır.

Türkiye’de mesleki eğitim okulları hem örgün ve hem de yaygın eğitim programlarıyla öğretim hizmeti vermektedir. Ülkemizde tüm liselerimizin 9. Sınıfları ortak bir müfredat ile ders işlemektedirler. Mesleki ve teknik liseler okuyan öğrenciler 10. Sınıftan itibaren alan/dal seçimi yapmaktadırlar. Ayrıca ülkemizde mesleki eğitim ile ilgili 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ile mesleki eğitim merkezleri de kurulmuştur. Ülkemizdeki meslek eğitiminde okuyan öğrencilerin çıraklık yaş aralığı 14-19 iken, 19 yaşından büyük gençlerde çıraklık eğitimine alabilirler. Meslek ve teknik lisesinde okuyan 12.sınıf öğrencilerinin staj

programına katılımları zorunludur. Staj programında öğrenciler üç gün işletmelerde uygulamalı eğitim alırken geri kalan iki günde de okulda teorik eğitime katılmaktadırlar. Bunların yanı sıra öğrenciler hafta sonları ve yaz aylarında da staj yapmakla mükellefler.

Türkiye’de meslekî ve teknik eğitim okulları, sınavla öğrenci alan genel liselere göre hem nicelik, hem de nitelik olarak istenilen seviyede değildir. Buna karşılık, ülkemizde genç ve kalifiye meslek elemanı ihtiyacı çok fazladır. Bu işgücü ihtiyacının da karşılanması ancak meslekî ve teknik liselerinin alt yapılarının iyileştirilmesi, fiziki koşullarının düzeltilmesi ve eğitim programlarının günün ihtiyaçlarına göre güncellenmesi ile olabilecektir.

Ülkemizin sahip olduğu genç nüfusun istihdam sorunları ile birlikte, Türkiye’deki işletmelerde de ihtiyaç duydukları pozisyonlarda eleman bulmakta zorlandıklarını dile getirmektedirler. Bu durumun sebeplerini en iyi açıklayan araştırma, 2012’de Manpower Group’un yedincisi yaptığı “Yetenek Açığı Araştırmasıdır.” Bu araştırmanın sonuçlarına bakıldığında ülkemizdeki işverenlerin % 41’nin kalifiye işgücü bulmada sıkıntı çektikleridir. Yine araştırmaya göre tüm ülkelerde işverenlerin dörtte birine (% 24) yakının personellerin genel deneyimlerden eksik olduğunu belirtirken, bu oran ülkemiz için yaklaşık olarak % 43’tür. Sosyal beceri eksikliğine bakıldığında ülkemizdeki işverenlerin % 27’sinin işe alım sürecinde sorun yaşadıklarını, işgücü bakımından özel beceri eksikliği ve temel teknik beceri eksikliğinde de % 10 olduğunu ifade etmişlerdir. Bu eksikliklerin temel nedenleri arasında ise, Meslekî ve teknik eğitim okulları ile işverenler arasında verimli ve etkili bir işbirliği ve iletişimin olmamasıdır. (Oral, 2012: 14).

Ülkemizde son dönemlerde meslekî ve teknik eğitimde derslik, öğrenci ve okullaşma oranlarında artış görülmeye başlanmıştır. Bunun sonucu olarak da eğitim kalitesinin artırılması yönünde birtakım adımlar atılmaya başlanmıştır. Daha önceki yıllarda meslekî ve teknik eğitimin ortaöğretim içerisindeki payı %35,8 civarlarındayken, son dönemlerde bu oran %51’e yükselmiştir. (Web 1).

Türk eğitim sistemine bakıldığında; hem ekonomik olarak hem düşük gelirli ülkelere hem de gelişmekte olan ülkelere özgü birtakım özelliklere sahip olduğunu görmekteyiz. Bir taraftan, temel eğitimde erişim ve eşitlik sorunları söz konusuysen, diğer yandan, eğitim ve öğretimde kendini gerçekleştirme, hedeflere ulaşma ve başarıyla ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Bunun sonucu olarak da bilgili, kendini yetiştirmiş kalifiye insan gücünün yetişmesi için gerekli olan eğitim sorunları çok yoğun olarak yaşanmaktadır (Aktaşlı ve Diğerleri, 2012: 12).

Meslek liselerinin, ülkemizdeki diğer bir sıkıntısı ise; üniversiteyi kazanma oranlarındaki başarı yüzdesinin düşüklüğüdür. Bu da ister istemez bu öğrencilerin istihdam sorunu yaşamasına neden olmaktadır. Öğrenci seçme ve yerleştirme merkezinin yerleştirme sonuçlarına bakıldığında, meslekî eğitim lisesi öğrencilerinin üniversiteye giriş sınavlarında düşük başarıya sahip oldukları ve diğer genel liselerin çok gerisinde kaldıkları görülmektedir. Son yıllardaki üniversiteye yerleşme oranlarına bakıldığında, 227.000 öğrencinin %7’sinin dört yıllık lisans programına yerleşebildiği görülmektedir. Bu da öğrencilerin herhangi bir işe yerleşme şansının ne kadar düşük olduğunun göstergesidir.

2000 yılında, Türkiye'nin istihdam ve işgücüne bağlı ihtiyaçlarına göre, Türkiye ile Avrupa Birliği arasında imzalanan "Türkiye'deki Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi" (MEGEP) kapsamında yeni bir eğitim programı yürürlüğe konulmuştur. Bu proje ile istihdam ihtiyacına göre modüler sistem uygulamasına geçilmiştir. Bu yeni modüler sistem ile derslerin düzeylerine göre genel eğitim, meslekî eğitim, uygulamalı eğitim, zorunlu, seçmeli dersler belirlenmiştir. Modül sonunda gerekli yeterlilik düzeyine ulaşan öğrencilere sertifika verilmesi, yeterli sayıda sertifika kazanan öğrencilere de diploma verilmesi öngörülmüştür. Bu proje sayesinde; meslek standartları, eğitim standartları ve meslekî yeterliklere göre uygun modüller hazırlanmıştır. 3308 sayılı kanun ile birlikte; öğrencilerin mezun olduktan sonra sektöre uyumunu kolaylaştırmak için okul-işletme arasında işbirliğine önem verilmesi ile meslekî ve teknik eğitim sistemine göre yetişen öğrenci sayısını arttırması hedeflenmiştir.

İstihdam ve İstihdam Politikaları

Devletlerin en önemli görevlerinin başında, vatandaşların iş olanakları sunarak onları işsizliğin olumsuz yönlerinden korumaktır. Devleti yöneten iktidarlar bu anlamda birinci sorumlu olarak karşımıza çıkmaktadır. Siyasi otoritelerin en önemli görevlerinin başında üretecekleri politikalarla, işsizliği veya işsizliğin ortaya çıkardığı olumsuzlukları bertaraf etmektir. İşsizlik, günümüz dünyasında gelişmekte olan ülkelerin en önemli sosyal ve ekonomik sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkelerin işsizliğe karşı almış oldukları ekonomik önlemlerle birlikte sosyal barışta sağlanmaktadır. Temelde işsizlik ülkelerin iç dinamikleri ile alakalı olup, birçok yönden gösterse de sonuç olarak aynı sorunlara yol açmaktadır. Ülkemizde, cumhuriyetin ilanı ile birlikte uygulanan ekonomik politikalar neticesinde yeni iş alanlarına oluşturulmuşsa da genel olarak işsizlik

ile mücadele eden bir ülke konumundadır. Alınan günü birlik önlemler, ülkenin dünya pazarlarındaki payı arttıkça çare olamamış, her uygulanan ekonomik, sosyo-kültürel ve diğer tedbirler maalesef bu soruna çözüm olamamıştır. Nüfusun artışına bağlı olarak insanların iş alanlarına yönlendirilememesi mevcut işsizlik sorununu daha da derinleştirerek içinden çıkılmaz bir hal almasına neden olmuştur.

Ülkemizdeki genç nüfusun iş alanlarıyla ilgili olarak yeteri kadar tecrübeye sahip olmaması, eğitim kurumlarının eksikliği ve eğitim kalitesinin düşüklüğü, sermaye azlığı, kalifiye insan gücünün olmaması, liderlik vasıflarına sahip personel azlığı işsizlik oranlarını daha da artmıştır. Öbür taraftan gelişen ve dönüşen teknoloji, iletişimdeki gelişmeler, artan rekabet ve küreselleşme ile birlikte iş piyasalarında da değişimlere neden olmuş, bu durum işgücü bulmadaki sıkıntıları daha da derinleştirmiş ve istihdam sorunu başına alabildiğince gitmiştir.

İstihdam, “Emek, sermaye, girişimci ve doğal kaynaklar olarak ifade edilen üretim faktörlerinin olabildiğince en yüksek düzeyde kullanılarak üretim sürecine katılmasını” ifade etmektedir. Sözlük anlamıyla istihdam ise; “hizmete alma, insanların çalıştırılmaları, ihtiyaç duydukları işe alınmaları” olarak tanımlanabilir (Yaman, 1977: 48). “Bu bağlamda istihdam, iş yerlerinin insan gücü gereksinimlerini karşılamak üzere, mal ve hizmet üretme çabası içinde, diğer üretim faktörlerini olduğu gibi emeği de üretken bir faktör olarak üretim sürecinde kullanması, buna karşılık emeğe yaratılan değerden pay vermesiyle ifadesini bulmaktadır” (Işığışık, 2014: 30) Dar anlamla istihdam ise; emeğin beklenen düzeyde üretim süreçlerine katılımının sağlanması olarak ifade edilmektedir. (www.ekodialog.com, e.t. 01.03.2010).

Aktif istihdam politikaları, işsizliği önleyici bir politikadır ve işsizliğe neden olan tüm etmenlerin ortadan kaldırılmasını sağlayan çalışmalar bütünüdür. Aktif istihdamda temel amaç; iş arayanlar için istihdam yollarını artırmak ve işsiz insanlarla işverenlerin bir araya getirilmesini sağlayarak işsizliğe çözüm bulmaktır. Böylelikle, hem istihdam olanakları yaratılarak, ekonomik değerlerde artışın sağlanması, hem de bu büyüme yoluyla işsizliği ve işsizlik ödeneklerini azaltıcı etki yoluna gidilmiş olur. Aktif istihdam alanlarının geliştirilmesi için iki temel yol denemektedir. Bunlardan ilki, tüm işsizleri kapsayan programlar, diğeri ise dezavantajlı kesimler, uzun dönem işsizler ve göçmenleri kapsayan özel programlardır (Uşen, 2007: 70). Bu programlar daha detaylı incelendiğinde, esnek ve a tipik çalışma şekillerinin yaygın hale getirilmesi, kişinin sahip olduğu özelliklere göre ve mesleki becerilerini artırıcı eğitim programları, bilgilendirme ve tanıtım faaliyetleri, işe yerleştirme ve danışmanlık hizmetleri, okuldan iş hayatına katılma dönemlerinde sorunlar yaşayan genç işsizlere iş tecrübesi edindirmeye yönelik programlar, istihdam programları, ücret ve istihdam teşvikleri ile girişimciliğin desteklenmesi vb. araçlarla uygulanmaktadır.

Pasif istihdam politikaları olan işsizlik sigortası veya işsizlik yardımı yerine, kamu kaynaklarının aktif politikalara yönlendirilmesi, bu kaynakların aktif istihdam politikalarına ayrılması işsizliğin azaltılmasında etkili sonuçlar alınabildiği ortaya çıkmıştır (Martin, 2014: 1).

Meslek Lisesi Mezuniyetinin İstihdam Olanaklarına Etkisi

Eğitim istihdam arasındaki bağın kurulması için öncelikle meslek lisesi eğitimlerinin ele alınması gerekir. Gençlerin mesleğiyle ilgili teorik ve uygulamalı eğitimi iyi bir şekilde alması, hızla değişen-dönüşen üretim teknolojilerine uyum sağlayacak bireyler olarak yetiştirilmesi meslek liselerinin önceliği olmalıdır. Bunun olabilmesi için de meslek lisesi eğitiminin yaygınlaştırılması, eğitim kalitesinin yükseltilmesi ve buna bağlı olarak da vasıflı işgücünün yetiştirilmesi gerekir. Kamu kurumları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ile iş dünyasının da bu gelişim için elini taşın altına sokması ve bu politikaların geliştirilmesi için çalışması gerekmektedir. Yine meslek liselerinin geliştirilmesi için kalkınma planlarında, orta vadeli planlarda ve stratejik planlarda da bu konuya yer vermek gerekir. Meslek liselerini bu kadar önemli kılan unsur, hem ülke ekonomisine hem de bireylerin iş piyasası kariyerlerine olumlu etkiden kaynaklanıyor. Ülke Ekonomilerinin gelişmişliklerine bakıldığında en önemli etmenlerden bir kalifiye işgücüdür. Özellikle Türkiye gibi hızlı büyüyen ekonomiye sahip ve bu kadar fazla genç nüfusun olduğu yerde mesleki eğitime daha fazla önem verilmesini gerektirmektedir. Bunun içinde meslek lisesi müfredatlarının iş piyasalarının ihtiyaçlarıyla uyumlu olması ve ekonomideki stratejik hedeflerle aynı yönde olması dikkat edilmesi gereken bir diğer husustur.

Meslek lisesini bitiren gençlerin istihdam olanakları ile işgücüne katılım oranları, genel lise mezunlarına göre daha yüksektir. Mesleki veya teknik lise mezunlarının yüzde 58,9'u bir işte çalışırken, genel lise mezunlarında bu yüzde sadece yüzde 48,5'tir.

İşsizlik ve istihdam bir tek devlet eliyle çözülebilecek bir sorun değildir. Bunun için başta özel sektör olmak üzere, üniversitelerin, sivil toplum örgütlerinin ve sendikaların da çözüme yardımcı olması gerekir. Ülkelerin ekonomideki gelişimlerine paralel olarak, nitelikli ve kalifiye genç işgücüne gereksinim artmıştır. Buna bağlı olarak da işgücünün tek bir alanda eğitim alması yetmemektedir. Bunun yerine değişen işgücü piyasasının

gereklere sahip, küreselleşen dünyanın niteliklerini taşıyan kendini farklı alanlarda yetiştirmiş genç insan gücüne ihtiyaç vardır. Ülkemizde olduğu kadar dünyadaki diğer ülkelerde de genç işsizlik sorunu küresel bir boyut kazanmakta ve bu sorunun çözümü için her ülkenin kendine özgü koşulları ve iç dinamikleri göz önünde bulundurarak çözümler üretmesi gerekir.

Ülkemizde her ne kadar nüfus artış hızında azalma olsa da istihdamda darboğaza girildiği görülmektedir. Bunun sebepleri arasında; İş alanları ile yetiştirilen işgücünün uyumsuzluğu, iş kolları ile istihdam alanlarının farklılıkları, işletmelerin insan işgücü ihtiyacının azalmaya başlaması ve işgücü insanın nitelik olarak düşük düzeyde olması söylenebilir. Ekonomileri güçlü ülkelere bakıldığında geçmişten günümüze kadar eğitim planlamalarını gençlerin ilk eğitimlerinden itibaren yaptıklarını görmekteyiz. Bu ülkeler, gençlerin sahip oldukları yetenekleri de dikkate alarak, eğitimin ilk döneminden itibaren süreci başlatmaktadırlar. Çünkü ekonomik olarak refahın, sermaye, kalkınma ve gelişimin öncüsü gençlerdir.

Ülkemizdeki genç işsizlik sorununun çözülebilmesi ve istihdam alanlarının açılabilmesi için, mesleki ve teknik eğitimin, nitelikli işgücünün ve ülke geneli eğitim politikalarının; doğru ve etkin bir şekilde planlanması gerekmektedir. Cumhuriyetin kurulumundan günümüze kadar genç ve eğitilmiş nüfusun istihdam ile ilgili sorun ve sıkıntıları devam etmektedir. Meslek liselerinden mezun olan gençlerin okul sonrası yaşadığı istihdam sorunlarının öncelikle tespit edilmesi ve buna dair çözüm yollarının bulunması göz ardı edilmemesi gereken en önemli konuların başında gelmektedir. Gelişen teknolojik ile birlikte küreselleşen dünyada değişim ve dönüşümle birlikte sürekli ve verimli istihdamın önünün açılması gerekmektedir. İstihdam alanlarının önünün açılması ile birlikte ülkelerin en önemli unsurları olan işgücü kaynaklarının eğitilmesi ve beklenen hedeflere uygun bir şekilde ulaşılması neticesinde ülkeler beklenen ve istenilen ekonomik büyüme ve refah seviyesine varabileceklerdir.

Nitelikli İşgücü Temininde Mesleki Eğitimin Önemi

Ülkemizin sahip olduğu genç nüfus, Avrupa ülkeleri içinde potansiyeli en fazla olan ülkedir. Buna karşılık bu genç ve dinamik nüfusun eğitilmesi, donatılması ve uygun istihdam alanlarına yönlendirilmesi için mesleki eğitime büyük bir önem vermek gerekir. Mevcut eğitim sistemimizde verilen eğitim ile açılan istihdam alanlarının birbiriyle uyumlu olduğu söylenemez. Ülkemizde yeterince eğitilmiş genç işgücü varken, iş işgücü arayan işletmelerde mevcut iken bunları birbirleriyle buluşturacak bir sistemimiz bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra yapılan planlama yanlışlıklarından dolayı da birçok alanda ihtiyaç olmadığı halde işgücü fazlalığımız mevcuttur. Bunun aksine işletmelerde ihtiyaç duydukları nitelikli personeli bulmada sıkıntı yaşamaktadırlar. İçinde bulunan bu grift yapı bizi diğer ülkelerden farklı kılmaktadır. Ülkemizdeki genç nüfusun işsizlik sorunu yaşamasının en temel nedeni de budur. Ayrıca alanları dışında çalışan işgücünün, işletmelerdeki verim, kalite ve diğer firmalarla rekabet edilebilirliğini olumsuz yönde etkiledikleri de bir diğer gerçektir. Ülkemizde genellikle işgücünün eğilmesi, yetiştirilmesi ve işgücü arzındaki niteliğin artırılması, meslek liselerine bırakılmıştır. Ancak meslek liselerimiz mevcut halleri ile işletmelerin istediği nitelik ve kalitede işgücü arzını yetiştirememektedir.

Günümüz dünyasında bilimin ve teknolojinin hızlı gelişimine bağlı olarak, işgücü piyasasının ihtiyaç duyan işletmelerde de hızlı değişimler meydana getirmekte fakat birçok ülke bu değişimlere aynı hızda tepki verememektedir. Çünkü ülkelerin eğitim sistemleri bu değişime ayak uyduracak esneklikte planlanmamışlardır. Ülkemizdeki meslek liselerinin değişen dünya koşulları ile işgücü piyasasına göre kendilerini yenileyebilmesi ve ürünlerini verebilmesi için uzun bir zaman dilimine ihtiyaç duymaktadırlar. Ülkelerin ekonomi ve teknolojiye kalkınmalarında en temel unsur nitelikli işgücüdür. Yetiştirilen bu işgücünün eğitim ile yetiştirilmesi ve geliştirilmesi, ardından da yetiştirildikleri alanlarda istihdam edilmeleri gerekir. Türkiye’de eğitim sistemine bakıldığında işletmelerin talep ettikleri işgücünü yetiştirmekten ziyade daha çok okumuş aydın bir kesimi yetiştirme eğilimi olduğunu görmekteyiz. Bunun sonucu olarak da kalkınması için gerekli olan insan gücü az yetiştirilmekte ve ülkenin ihtiyacı karşılanamamaktadır. Eğitilmiş ancak herhangi bir alana göre yetiştirilmemiş gençlerin çoğunluğu hem işsizliğe sebebiyet vermekte hem de ülkenin eğitim harcamalarının boşa gitmesine neden olmaktadır. Bu uygulamalar yüzünden de ülkenin hem maddi kaynaklar hem de insan kaynakları yerli yerinde kullanılamamakta ve iş veriminin azalmasına sebep olmaktadır. Eğitim sisteminde yapılan bu hatalar her ne kadar o an için çözümler üretmiş ise de eğitim kalitesinin artırılması ve meslek lisesi mezunlarının işsizliğine neden olan problemleri çözmekte yetersiz kalmaktadır. Bu sorunun çözümü için öncelikle, mesleki eğitimin önünün açılması, okulların gelişen teknolojiye bağlı olarak uygun araç gereçlere ve imkânlarla da kavuşturulması gerekir. Tüm bu veriler ışığında; eğitim kuramları ile işletmelerin ne kadar iç içe geçmiş kurumlar olduğu görülmekte, aynı zamanda eğitim süreçlerinin ve kalitesinin işgücü piyasalarının yapısını ve fonksiyonelliğini ne kadar yakından etkilediğini gözlemlemekteyiz.

Reel Sektör İle Yaşanan Uyumsuzluklar

Ülkemizdeki meslek liselerinden mezun olan genç nüfusunun büyük bir kısmı nitelik olarak sıkıntı yaşamaktadır. Bitirdiği alanla ilgili yeterince yetkin olmayan gençlerle reel sektör arasında bu konuda uyumsuzluk yaşanmaktadır. Mesleki eğitim modeli içerisinde eğitim ve öğretimlerine devam edenlerin yanı sıra mezunlarında pratikte reel piyasa ve şartlarına ve üretim yöntemlerine olan yabancılıkları nedeniyle arz ve taleplerde uyumsuzluk yaşanmaktadır. Mesleki ve teknik okullarının verdiği eğitimin başarısı, yetiştirdiği becerikli ve nitelikli işgücünün, işgücü piyasasının talepleriyle örtüştüğü oranda ortaya çıkmaktadır. Gelişen ve dönüşen dünya koşullarına göre işgücü piyasalarının da talepleri değişim göstermektedir. Bundan dolayı da meslek liselerinin işgücü piyasalarını sürekli ve düzenli takip etmesi, bu değişimlere ayak uyduracak politikalar geliştirmesi büyük önem arz etmektedir. Ancak ülkemiz eğitim sistemine bakıldığında bu izlenmenin yapılmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca mesleki eğitim kurumlarının bu takibi yapmamasının yanında reel sektörde, mesleki eğitim kurumlarının kendi ihtiyaçlarına göre işgücü yetiştirmeleri konusunda aktif bir rol oynamadıkları görülmüştür. Bu kurumlar arasındaki iletişimsizlik ve koordinasyonsuzluk sonucu da uyumsuzluklar ortaya çıkmakta, toplumsal barışa olumsuz etki eden işsizlik sorunu baş göstermekte, gelir dağılımının adil olarak dağıtımını önünde engel teşkil etmekte ve ekonominin bozulmasına sebebiyet vermektedir. Yaşanan bu durumların önüne geçmek için; Reel sektörün kanuni yollarla güçlendirilmesi, işgücü piyasaları ile okullar arasında gerekli işbirliğinin sağlanması, teorik ve uygulamalı eğitimlerin koordinasyonlarının birlikte yapılması mevcut uyumsuzlukların aşılmasını sağlayacaktır.

Bu araştırmanın temel amacı, ülkemizdeki mesleki eğitim mezunlarının, alanlarına yönelik yaşadıkları işsizlik sorunu, işletmelerin nitelikli eleman ihtiyaçlarının karşılanması konusunda alınması gereken önlemlerin belirlenmesi, istihdam alanlarının çoğaltılması yönünde özel ve kamunun işbirliği çerçevesinde nasıl çalışabileceklerinin tespit edilmesidir.

YÖNTEM

Alanyazın, probleme dair kavramsal alanının belirlenmesine yönelik araştırmaların neticelerinin gözden geçirilmesi olarak tanımlanan bir tarama modelidir. Alanyazın, literatür taraması; bir konuyla ilgili daha önceden ortaya konulmuş bilgileri çalışmanın amacına uygun bir biçimde incelemek ve değerlendirmektir. Bu doğrultuda, belirli bir konu hakkında akademik olarak güvenilir, yetkin kişiler tarafından yayınlanmış olan çalışmaların incelenmesidir. Yani alanyazın literatür; bir konu hakkında oluşturulmuş kaynakların toplamıdır. Bunun tespiti için ülkemizde bu alan ile ilgili yazılmış olan makaleler, araştırmalar incelenmiştir. Bu çalışmada ülkemizde eğitim öğretim veren Mesleki Teknik Okullarının kuruluşu, gelişim, okuyan öğrencilerin istihdam sorunları ve çözüm önerilerine yönelik araştırma makaleleri ve yüksek lisans tezleri incelenmiş ve meslek liselilerinin eğitim kalitesi, öğrencilerin istihdam alanlarına yönlendirilmesi ve işsizliğe neden olan engellerin kaldırılması üzerine çalışma yapılmıştır. Bu alanda yapılan çalışmalardan hareketle, okullardaki eğitim öğretim, uygulanan programlarla ilişkili değerlendirmelere yapılarak, iş olanaklarının artırılması ve işgücü piyasası ile işverenlerin bir araya yolları araştırılmıştır. Çalışmanın bu anlamda literatür için fayda getireceği ve hem öğrencilere hem de işverenlere rehberlik edeceği hedeflenmektedir.

Araştırmanın Modeli

Nitel araştırmaya yoluyla yapılan çalışmada doküman incelemesi yapılmıştır. Dokümanların incelenmesi, araştırılması istenilen olgu ve olgular üzerine malumat içeren nominal materyallerin çözümlenmesini kapsar (Şimşek ve Yıldırım, 2011: 187).

Verilerin Toplanması

Ulusal tez merkezi ve hakemli dergilerde yayımlanmış olan bilimsel makaleler incelenerek, Mesleki Liselerinin ve bu okullarda okuyan öğrencilerin istihdam sorunları, kalifiye işgücü yetiştirme ve işverenlerin ihtiyaç duydukları iş alanları üzerine genel bir değerlendirme yapılarak, okuyuculara sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada betimsel analiz kullanılmıştır. Tez ve makalelerin genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Betimsel analiz; nitel çözümlemelerdeki verilerin özgün. Biçim ve içeriğine bağlı kalınarak, yazarların söylemlerinden, yazdıklarından ve içeriklerinden alıntılar yapılarak bilgilerin sunulmasıdır. Betimsel analiz önceden belirlenmiş bir çerçeveye bağlı olarak nitel verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve tanımlanan bulguların yorumlanması adımlarını içeren analiz yaklaşımıdır.

BULGULAR

Yapılan literatür taraması ve betimsel analizleri sonucunda aşağıdaki bulgular tespit edilmiştir. Bu bulgulardan en önemlileri şunlardır:

“Aktif İstihdam Politikaları Ve Türkiye’de İŞKUR Tarafından Uygulanan Aktif İstihdam Politikalarına Güncel Bir Bakış” makalesinin sonuçlarına göre; 1990 sonrası ülkemizde sıklıkla aktif istihdam politikalarının uygulanmaya başladığı, uygulanan bu politikaların iki önemli faydasının olduğu, birincisinin dezavantajlı grupları içine alması, ikinci olarak da İŞKUR’un aktif istihdam programları ile paralellik göstererek, İŞKUR’un gelişimine olumlu katkı sunmasıdır. Türkiye’de işsizlikle mücadelede uygulanan makro iktisadi tedbirlerin yetersiz kaldığı, diğer ülkelerdeki ekonomik programlarında bu işsizlik konusunda yetersiz kaldıklarını bu nedenle de makroekonomik programlardan ziyade, yerel iktisadi programların planlanarak uygulanmasının çözüme daha fazla katkı sunabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır.

“Anadolu Otelcilik Ve Turizm Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Beklenti Ve Algulamalarındaki Değişimin Karşılaştırılması” makalesinin sonuçlarına göre; Öğrencilerin, meslek liselerinin eğitim ortamları ile fiziksel koşullarında düzelmeler gördüklerini, eğitim kalitelerinde her ne kadar bir yükselme görünse de bunun kalifiye işgücü için yeterli olmadığı, Meslek lisesi yönetici, öğretmen ve idarî hizmetlerinde çalışan personellerin de araştırma kapsamına alınması halinde daha olumlu sonuçlara ulaşılacağı, meslek derslerinin, içerik, kaynak, araç ve gereçler ile öğretmenlerin öğrenci bazlı etkinlikler hazırlaması ile meslek lisesi öğrencilerinin eğitim kalitelerinin yükselebileceği ve mezun oldukları daha kolay istihdam alanlarını bulabilecekleri, okullardaki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının artırılması, daha fazla faaliyet planlarının yapılarak uygulanmasının öğrenciler arasındaki sosyaliteyi arttıracığı, hem kendi aralarında hem öğretmenlerle hem de idare ile iyi bir iletişim kurabileceklerini, bu durumun da gelecekteki iş hayatlarına olumlu yansıtacağını, meslek liselerdeki rehberlik hizmetleri ile mesleki tanıtım çalışmalarının, gerek alan dal seçiminde gerekse mezuniyetten sonrası istihdam sorunu yaşamamaları için çok büyük öneme sahip olduğunu ve en son olarak bünyesinde laboratuvarları ve uygulama otelleri bulunmayan meslek liselerinin fiziksel alt yapılarının hızla iyileştirilerek, yaşanan istihdam sorununa çözüm olabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır.

“Meslek Lisesi Mezuniyetinin İstihdam Olanaklarına Etkisi” adlı makale sonuçlarına göre; Öğrencilerin meslek lisesi eğitimini tercih etmelerinin altında en büyük etmenin sahip oldukları ekonomik nedenlerde dolayı iş bulma konusunda aceleci oldukları, genel lise öğrencilerine göre yeteneklerinin ve el becerilerinin fiziksel işlere daha uygun olduklarını düşündükleri, bu nedenle de iş bulma becerilerinin daha fazla olabileceğini düşündükleri, üniversite mezunu olup, iş imkânı bulamayan gençlerin sayısının fazlalığının, gençleri meslek liselerinde okumaya yönlendirdiği, bu şekilde işgücüne ve istihdama daha kolay bir şekilde ulaşabilecekleri sonuçları ortaya çıkmıştır.

“Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerinin Meslek Seçimlerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi” adlı makaleye göre; Turizm meslek liselerini genelde erkek öğrencilerin tercih ettikleri, kız öğrencilerin ise diğer liselerde okumayı tercih ettikleri, meslek liselerinde okuyan öğrencilerin büyük bir kısmının kendi istekleri ile alan dal seçimi yaptığını, küçük bir kısmının ise meslek seçiminde ailelerinden etkilendikleri, öğrencilerin meslek liselerine bakış açılarının genelde olumlu olduğu ve bir mesleğe sahip olmak için bu liseleri severek okudukları, üniversiteye yerleşme tercihleri de yine okudukları meslek lisesinin alanına göre seçtikleri, üniversite tercihlerini genellikle ön lisanstan seçerek bir an önce işgücü hayatına atılmak istedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

“Mesleki eğitim istihdam ilişkisi ve Mesleki-Teknik Liselere İlişkin Bir Alan Araştırması” adlı yüksek lisans tezine göre; Kalifiye işgücü azlığının teknoloji yoğun üretime uygun öğrencilerin yetiştirilmesi ile işsizliğin azaltılabileceği, okullardaki eğitim sistemlerinin işverenlerin ihtiyaç duydukları işgücü ile eşleştirilmesi, durumunda sadece ülkemizin değil birçok ülkenin işgücü ihtiyacının karşılanabileceği, ülkelerin sahip oldukları mesleki teknik eğitim seviyesinin, ülkelerin ekonomik gelişim seviyesini belirlediğini; globalleşen dünyada rekabet koşullarına bağlı olarak düşük maliyet yüksek kalite üretiminin zorunlu hale geldiği, bunun içinde kalifiye işgücüne olan ihtiyacın her gün arttığı, mesleki eğitim okullarının bu anlamda kendilerini güncellemeleri gerektiği, özel sektör tarafından desteklenen okullarda okuyan öğrencilerin mezuniyet sonrası iş bulmakta zorlanmadıkları, özel sektörün istihdamı artırıcı etkiye sahip olduğu, buna karşılık devlet okullarının teknik ve mali alt yapılarının yetersizliği nedeniyle eğitimin yetersiz kaldığı bunun sonucunda da okuyan öğrencilerin mezun olduklarında bir meslek sahibi olacaklarına inanmadıklarını, okul-sanayi işbirliğini destekleyecek teşviklerin istihdam olanaklarını arttıracığı ve meslek lisesi öğrencilerinin işsizliğini azaltıcı bir etkiyi yapacağı sonuçlarına ulaşılmıştır.

“Mesleki Turizm Eğitimi” adlı makaleye göre; Turizmin ülkelerin gayrisafı milli hasılasında önemli bir yer tuttuğunu, bundan dolayı da ülkeler için önemli bir sektör haline geldiği, bu alanın ülkelerin ekonomileri için büyük anlamlar ifade ettiği, yetiştirilecek nitelikli işgücü sayesinde iktisadi büyümelerin sağlanabileceği, nitelikli işgücü için mesleki teknik okullarının eğitim düzeylerinin yükseltilmesi ile bunun mümkün olabileceği, okulların eğitim müfredatlarının bölgesel farklılıklara göre planlanması gerektiği, turizm alanı için teorik derslerden ziyade uygulamaları derslerin ağırlıklı olarak işlenmesi gerektiği, turizm meslek liselerinin tek bir çatı altında toplanarak, müfredatın buna uygun olarak güncellenmesinin daha uygun olacağı, meslek lisesini bitiren her öğrencinin 1 yıllık staj programına alınması gerektiği, bu okullarda eğitim veren öğretmenlerin de 5 yılda bir mesleki yeterlilik sınavlarına tabi olmaları sonuçlarına ulaşılmıştır.

“Mesleki Ve Teknik Eğitimin Dünyadaki Ve Türkiye’deki Konumu” adlı makaleye göre; Mesleki eğitimde kullanılan modüler öğretim programlarının geniş bir uygulama alanına sahip olmasına rağmen amacına uygun olarak kullanılmadığı, bundan dolayı da modüler programların sonuçlarının tekrardan değerlendirilerek planlanması gerektiği, Mesleki ve teknik eğitime gelen öğrencilerin genel olarak akademik yönden daha az başarılı olduğu, nu durumun öğrenci ve öğretmenlerde motivasyon eksikliğine neden olduğu, başarılı öğrencilerin üniversiteyi kazanması, kazanamayanlarda ümitsizliğe neden olduğu. Bu sorunun çözümlenmesi için meslek liselerinin tercih edilen okullar haline getirilmesi gerektiği, ailelerin genel olarak meslek liselerine olumsuz baktıkları, öğrencilerini olabildiğince bu okullara kaydetmedikleri, bu bakış açısının değiştirilmesi için ailelerin mesleki ve teknik eğitim hakkında bilgilendirilmesi ve ikna edilmeleri, mevcut meslek liselerinin büyük çoğunluğunun fizik alt yapı olarak yetersiz oldukları, kullanılması gerekli test, cihaz, ölçüm aletleri vb.lerinin bütçe olmamasından dolayı alınmadığını, bu araçların eksikliğinden dolayı eğitim kalitesinin düştüğü ve nitelikli bir işgücünün yetiştirilemediği meslek liselerinin niteliğinin artırılması için teknolojinin kullanılmaya başlanması gerektiği, işletmelere staja giden öğrencilerin buralarda bulunan araç, gereç ve makineleri kullanımı ile ilgili iyi bir eğitimden geçmeleri için koordinatör öğretmenlerin gerekli rehberliği yapmaları, staj çalışmalarında okul ile işletmelerin koordineli olarak çalışmaları, koordinatör öğretmenlerin ek ders ücretlerinin iyileştirilmesi yönünde adım atılması, YÖK-KOSGEB işbirliği çalışmalarının mevcut eksikliklerin giderilerek daha verimli bir şekilde sürdürülmesi, yapılacak olan proje sayılarının artırılması ve KOSGEB’in daha fazla destek vermesi sonuçlarına ulaşılmıştır.

“Mesleki Ve Teknik Liselerin İstihdam Ve Yükseköğretime Geçiş Amaçlarına Ulaşma Durumu” yüksek lisans tezine göre; Mesleki ve teknik lise mezunlarının kendi alanlarında çalışma oranlarının düşük olduğu, genellikle alanları dışında istihdam edildikleri, meslek liselerinin piyasanın ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünü yetiştirmede eksik kaldığı, bundan dolayı da insan kaynaklarının ve bütçenin savurganca kullanılmasına neden olduğu, meslek liselerinin piyasa koşullarını izlemekte yetersiz kaldığı, değişimlere ayak uyduramadığı bundan dolayı da işletmelerin işgücü taleplerini karşılamada yoksun kaldıkları, işletmelerin istihdam ettikleri gençlerin eğitim kalitelerinin iyi olmadığı, ihtiyaçlarını karşılama yetersiz oldukları, mesleki ve teknik liselerde uygulanan eğitim programları ile iş piyasalarının gereksinimleri arasında nitelik ve sayı yönünde uyumsuzlukların olduğu, iş piyasalarının, okullar tarafından yeterince takip edilmemesinden kaynaklı ilgisiz alanlarda çok fazla işgücünün yetiştirildiği, iş piyasalarına giren mezunların yeterince bilgi, birikim ve deneyime sahip olmadıkları, gelişen teknoloji ve küreselleşen dünyada işletmelerin çok fazla teknik işgücü gereksinimlerinin arttığı, bunun çözümü için okullar ile işletmelerin eşgüdümlü olarak çalışmaları gerektiği, İşgücü ve eğitim planlamasının gerçekçi biçimde yapılması gerektiği, öğrencilerin kendi alanlarda çalışmaları için öncelikle iyi yetiştirilmeleri ve kendi alanlarında istihdamları konusunda bilinçlendirilmeleri, ücret yetersizliği, çalışma koşullarının ağır olması, işverenlerin olumsuz davranışları yüzünden işsizlik oranının arttığı, meslek lisesi öğrencilerinin almış oldukları teorik ve uygulama eğitimlerinin yetersizliği nedeniyle iş verimlerinin düşük olduğu, bunun nedenin eğitimcilerin sanayiden kopuk oluşları, teknolojik gelişmeleri yeterince takip etmemeleri ve yeni çıkan araç, gereç ve ekipmanları tanımamaları sonuçlarına ulaşılmıştır.

“Mesleki Eğitim Gelişim ve Yeterlilik Açısından Mesleki Teknik Okulları” adlı çalışmaya göre; Meslek liselerinin sayıca artırıldığını ama nicelik ve nitelik olarak geliştirilmediğinin, ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirmede görülen eksikliklerin tespit edilmesi ve buna göre çözümler geliştirilmesi, işletmelerde yapılan uygulama eğitimlerinin amaca hizmet etmediğini, koordinatör öğretmenlerin denetim tam olarak yerine getirmediği, bu okullarda okuyan öğrencilerde okula dair aidiyet sorunu yaşadıkları, okulların fiziki yapısı, sanayi okul iş birliği, bölge ihtiyaçları iyi analiz edilmeden açılan bölümler ilk yıllarda öğrenci sayısı bakımından tatmin edici olsalar bile takip eden yıllarda öğrenci sayılarında görülen ani azalma veya hiç öğrenci gelme durumuyla karşı karşıya kalmakta ve bazı okul ve dersliklerin atıl duruma düştükleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

“Mesleki ve Teknik Eğitim” adlı yüksek lisans tezine göre; Mesleki eğitimde istenen başarının sağlanması, gençlerin istihdam alanlarına doğru bir şekilde kanalize edilebilmesi için okul öncesin mezun oldukları güne

kadar ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilmeleri, bunu yaparken okul aile ve öğrenci işbirliği içinde davranılması gerektiği, Avrupa birliği sürecinde meslek liselerinin istihdama hazırlayıcı eğitim programlarını uluslararası standartlara kavuşturulması, öğretmen, kütüphane, laboratuvar, atölye, makine ve teçhizata dair eksikliklerin giderilmesi, meslek liselerinde açılacak olan bölümlerin tespitinde tüm paydaşlarla işbirliğine gidilmesi, özel sektör ile özel sektörü temsil eden kuruluşların devlet tarafından desteklenerek meslek liseleri için teşvik edilmesi, müfredat hazırlama aşamasında, meslek standart ve mesleki yeterlilik kriterlerini hazırlayan kuruluşların görüşlerinin alınması, mesleki eğitimin sahip olduğu önemden dolayı eğitim kurumlarının modernize edilmesi, Akreditasyon ilgili çalışmaların ivedilikle başlatılması, meslek liselerinin gençleri bireysel ve toplumsal katılımlarını güçlendirecek şekilde yeniden dizayn edilmesi, mezunların işgücü becerilerinin yükseltilmesi konusunda gerekli tedbirlerin alınması, melek seçimi ile ilgili yönlendirmenin rehber öğretmenler tarafından yerinde ve zamanında yapılması, yükseköğretimde okumayı düşünmeyen öğrencilerin mutlaka bir mesleki alana yönlendirilmelerinin yapılması, meslek liselerinde çalışacak olan öğretmenlerin üniversite düzeyinde eğitimlerinin çağın standartlarına uygun hale getirilmesi, çalışan öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle bilgilerinin güncellemelerinin önünün açılması, gençlerin okullarda kazandıkları mesleki becerilerin, iş dünyasının beklentilerine cevap verecek şekilde düzenlenmesi, iş dünyasındaki gelişmelerin takip edilerek ihtiyaç duyulan nitelikli insan gücünün tespitinin yapılarak buna uygun sayıda ve nitelikte öğrencilerin yetiştirilmesinin sağlanması, bunun planlanması aşamalarının Milli Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu, Üniversiteler, Meslek Odaları Temsilcileri ve ilgili Sivil Toplum Örgütlerinin işbirliği içinde yapılması sonuçlarına ulaşılmıştır.

“Meslek Lisesi Mezunlarının İstihdamı Üzerine İşverenlerin Görüşleri” makale çalışmasına göre; işletmelerin ihtiyaç duydukları işgücünü, daha çok meslek liselerinden mezun olmuş öğrencilerle tedarik ettikleri, bu okullardan mezun olan gençlerin mesleki bilgilerinin olması, işi daha kolay öğrenmeleri ve iş disiplinine sahip olmalarına bağladıkları, stajda birlikte çalıştıkları öğrencileri mezun olduktan sonra yanlarında çalıştırmaya devam ettirdiklerini, bu şekilde işe aldıkları gençlerin işletmeye ve işe aidiyetlerinin daha fazla olduğunu, meslek liselerinde görülen teorik ver uygulamaya derslerinin staj için yetersiz kaldığını bu programların tekrardan güncellenmesi gerektiği, meslek lisesi mezunlarının işyerlerinde uyum programlarına dâhil edilmesi, ustabaşı yada tecrübeli bir çalışanın gözetimde çalıştırılması ve bunun için İŞKUR ile iş başı eğitim programlarının kullanılması gerektiği, meslek liselerinde makine teçhizat azlığından dolayı öğrencilerin yeterince eğitim almadıkları hatta kimi zaman öğrencilerin makinelerle çalışma fırsatı dahi bulmadan ders sürelerini doldurdukları, staj programlarının, öğrenci beklentilerine paralel olması, yeteneklerinin ortaya çıkmasına imkan vermesi ve iş koşullarını kıyaslayacak şekilde planlanmasının fayda getireceği, buna karşılık stajların 12.sınıftan itibaren yapılmasının öğrencinin motivasyonunu olumsuz etkilediği, öğrencilerin üniversiteye hazırlanmasından dolayı staja çok odaklanamadığı, bundan dolayı da nitelikli bir staj eğitimi alamadığı, üniversiteyi kazanmaması halinde istihdama katılımının düşük düzeyde gerçekleştiği, “Mikro ve Küçük İşletmelere Hızlı Destek Programı” destek programı ile meslek lisesi mezunlarının istihdam olanaklarının artırılabilirliği, meslek liselerinin eğitim kalitelerinin yükseltilerek tercih edilen okullar haline getirilmesi, bu okulların buldukları ilin, ilçenin şartlarına göre alan dal programlarını açmaları, orada bulunan işletmelerin işgücü ihtiyaçlarına göre programları oluşturmalarının istihdam açısından olumlu sonuçlar doğuracağı sonuçlarına ulaşılmıştır.

“Yönetici görüşlerine göre meslek liselerinin sorunları ve çözüm önerileri” adlı yüksek lisans tez çalışmasına göre; Okullardaki sorunların başında ekonomik yetersizliklerden dolayı fiziki alt yapının uygun olmadığı, görev yapan öğretmenlerin alanlarına yeterince hakim olmadıkları, bundan dolayı eğitim kalitesinin beklenen düzeyin altında olduğu, üniversite eğitimleri ile atandıktan sonra öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle donatılması gerektiği, meslek lisesine giren öğrencileri akademik olarak başarı olamayan öğrencilerden oluştuğu, ailelerin büyük çoğunluğunun çocuklarının yeteneklerine dair bilgi sahip olmadıkları, bu yüzden de öğrencinin alan dal seçiminde hatalar yaptıklarını, öğrencilerin daha ilkökul çağından itibaren kişisel özelliklerinin tanıtıcı kartlarının öğretmenler tarafından hazırlanarak ailelere bilgilendirme yapmaları gerektiği, öğrenciler tarafından meslek liselerinin seçilmesinin en büyük nedenleri arasında işsizlik sorunu olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

“Mutfak Dalı Öğrencilerinin Mesleki Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama” adlı makaleye göre; Uygulama otellerinin, öğrencilerin uygulamalı eğitim düzeylerinin yükseltilmesi doğrultusunda tam olarak işlev göremediği, meslek liselerinde uygulanan modüllerden başarılı sayılma yeterliliği ile nitelikli iş yapma becerisi arasında belirgin bir farkın olduğu, öğrencilerin talep ettikleri alan dal kontenjanlarının zaman zaman eksik kaldığı ve öğrencilerin istekleri dışında bir alan ile ilişkilendirildikleri, özellikle turizm sektöründe istihdam edilen alan dışı mezunların düşük ücretlerle çalıştırıldıkları ve hak ettikleri emeklerinin karşılığını alamadıkları, bunun sonucunda da sektörden koparak işsiz kaldıkları, bakanlığın denetimlerini sıklaştırarak bu tür

uygulamaların önüne geçmesi gerektiği, ulusal meslek standartlarının sektördeki değişimlerle birlikte yenilenip güncellenmesi, mesleki eğitimin güçlü ve zayıf yönlerinin tespitlerinin yapılarak daha kaliteli bir eğitim ve nitelikli mezunlar vermesi gerektiği sonuçlarına varılmıştır.

“İstihdam Odaklı Mesleki Eğitim için Sektörel Talep Araştırması” adlı makaleye göre; Öğrencilerin uygulamalı eğitime ilk başladığı ve somut olarak iş ortamına girdiği stajlarda beklenen verimin sağlanmadığı, bunun nedenleri arasında işletmelerle okulların ve öğrencilerin beklentilerinin birbirinden farklılık göstermesinden kaynaklandığı, öğrencilerin hedefleri ile yaşantıları arasında uyumsuzluk olduğu, öğrencilerin iş hayatına istenildiği gibi sarılmadıkları, işletmelerde daha üst görevlerde görev almak için kendilerini yeterince geliştirmediklerini, işletmelerin sahip oldukları kurumsal kimliği taşıma konusunda sorunlar yaşadıkları, mezunların yüksek ücret taleplerinin olduğu, karşılanması durumunda işi bırakabildikleri, öğrencilerin sahip oldukları teorik bilgileri ile uygulamadaki alanlarındaki yetersizliklerinin adaptasyon ve disiplin sorunlarına neden olduğu, okullarla işletmeleri arasında fikir ayrılıklarının olduğu ve iletişim problemlerinin çıktığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

“Türkiye’de Mesleki Eğitim Ve İstihdam Hayaller Beyaz Olsa Da, Gerçekler Mavi Yaka” adlı makaleye göre; Türkiye’nin sahip olduğu genç bir nüfustan dolayı sorunlarının başında istihdam geldiğini, üniversite mezunu olup iş bulamayan genç sayısının çok fazla olduğu, bitirdiği alanla ilgili iş bulamayan gençleri ara eleman olarak çalışmaya başlamak zorunda kaldıkları, bu durumun önüne geçmek iş mesleki eğitimin daha önemli hale getirilmesi ve bu okullara olan talebin artırılması yönünde politikaların geliştirilmesi, Türkiye’de mesleki liselerin gelişimi ile ilgili ulusal bir yapı izlemeli, bütün alanlarla ilgili ülkemiz için gerekli olan araç, gereç ve teknolojiyi üretebilir bir durumun tesis edilmesi gerektiği, bunun önündeki engellerin kaldırılması ve mesleki teknik okulların bu amaca hizmet edecek şekilde tekrardan yapılandırılması gerekliliği, mesleki teknik okul mezunlarının istihdam olanaklarının artırılması ya da üniversiteye girişlerini kolaylaştırıcı politikaların uygulanması geliştirilmesi, mesleki eğitime yetenekleri olan gençleri meslek liselerine yönlendirilmeleri için okullar ile işletmelerin işbirliği içinde hareket etmeleri, Milli Eğitim Bakanlığının bu konuda öncü kurum olarak görev yapması gerektiği, mesleki teknik okullarının eğitim düzeylerinin yükseltilmesi ve nitelikli işgücü yetiştirebilmesi için ihtiyaç duydukları finansmanın bakanlıkça karşılanması sonuçlarına ulaşılmıştır.

“Nitelikli Mesleki İstihdam İçin Mesleki ve Teknik Eğitim Uygulama Modeli ve Stratejileri Geliştirme Projesi” adlı çalışmaya göre; Meslek liselerinin öncelikli tercih edilmesinde hem velilerin hem de öğrencilerin genel itibari ile isteksiz oldukları, bu okulların toplum nezdinde imajlarının olumsuz olduğu, öğrencilerin mesleklerini sürdürme konusunda düşük bir motivasyona sahip oldukları, bu okullarda görev yapan öğretmenlerin istihdamla ilgili meslek liselerinin ne kadar büyük bir öneme sahip olduklarına dair yeterince farkındalık sahibi olmadıkları, bundan dolayı da öğretmenlerin genellikle öğrencileri genel liselere yönlendirme eğiliminde oldukları, öğrencilerin okullarda gördükleri teorik eğitim ile stajda gördükleri uygulama eğitimlerinin nitelikli işgücü için yeterli olmadığı, mezun öğrencilerin kendi iş alanları ile ilgili çalışma konusunda ise istekli oldukları sonuçlarına varılmıştır.

SONUÇ

Türkiye’nin uzun yıllardan beri girmek istediği Avrupa Birliğine üye olmamıza engel olan etmenlerin başında istihdam ve işsizlik gelmektedir. Ülke olarak genç bir nüfus yapısına sahip olmamızın avantajlarının yanında dezavantajları da vardır. Genç ve dinamik bir nüfusa sahip olmamız, bir taraftan işgücüne dair nüfusu arttırırken, diğer taraftan ise çalışma hayatına katılan nüfusun da fazlalığına sebep olmaktadır. Buna bağlı olarak da sahip olduğumuz işgücünün; eğitim düzeyinin sonuçlarına dayalı olarak iş verimliliği düşük, işsizlik oranının ise yüksek olması, kayıt dışı istihdamın varlığı, çocuk istihdamı gibi sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizdeki sorunların başında, eğitimin önemsenmemesi ve insana yapılan yatırımın azlığıdır. Ülkemizde çalışma hayatının içinde olan işgücünün büyük bir kısmı verimi düşük bölgelerde olmasından dolayı eğitime yapılması gereken yatırım daha fazla önem kazanmaktadır. Kırsal bölgelerde yaşamlarını sürdüren gençlerin, kentte yaşayan gençlere göre daha fazla zorluk çekmekte, eğitime erişim olanakları daha az olmaktadır. Bu durum genç nüfus arasında haksız rekabete sebebiyet vermektedir. Devletin asli görevlerinin başında da bu haksız rekabeti ortadan kaldıracak politikalar üretmektir. Ülkelerin ekonomik olarak, büyüme ve gelişme konusunda alması gereken önlemlerin başında toplumsal hayata dair kültürel ve sosyal alandaki eksiklikleri gidermek, bölgesel yatırımları yapmak, insanların eğitim olanaklarını geliştirmek ve sosyal dayanışmayı sağlamaktır. Ayrıca devlet eliyle dezavantajlı bölgelerde yaşayan gençler için teşvik politikaları oluşturularak, o bölgedekilerin topluma en iyi şekilde hazırlanması yönünde programların planlanması yapılmalıdır.

Tüm gelişmiş olan ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de kişi başına düşen eğitim miktarı arttırılmalı, meslek liselerinin kalitesini arttırıcı politikalar ile akademik başarılar sağlanmalı, öğretmenlerin çağın ihtiyaçlarına

cevap verecek şekilde eğitim fakültelerinin müfredatları yeniden yapılandırılmalıdır. Mesleki ve teknik okullarının alt yapıları, modern dünyaya uyumlu, teknolojik aletlerle donatılmış, her türlü alet ve makinenin olduğu kurumlar haline getirilmelidir.

Ülkenin işgücü ihtiyacını karşılayacak nitelikli elemanların, ilkokullardan başlayarak takip edilmesi, sahip oldukları ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmesini sağlayacak rehberlik servisleri kurulmalıdır. Bunun en önemli sebebi ilkokuldan başlayan eğitim sistemimizin bozukluğudur. Salt üniversite mezunu yapmak için gençlerin en verimli yaşlarında kuru ve sade bir eğitime tabi tutulmaması gerekir. Bunun yerine işletmelerin ihtiyaç duyduğu nitelikli personellerin yetiştirilmesi için meslek liselerinin özendirilmesi, ailelere bilgilendirme yapılması ve özel girişim ile devlet tarafından yeni istihdam alanlarının açılması sağlanmalıdır. Çünkü mesleki eğitim hem kişilerin gelişiminde hem de toplumların kalkınmasında kullanılması gereken en önemli bir araçlardan biridir.

Ülkemizde eğitimden çok güvenliğe yatırım yapıldığından, ekonomik olarak, Avrupa'daki birçok ülkenin gerisinde kalmaktadır. Bu durum ülkede genç işsiz sayısını arttırmakta ve yeni istihdam alanlarının açılmasının önünde engel teşkil etmektedir. Avrupa'da temel eğitimden hemen sonra öğrencilere yetenekleri doğrultusunda yönlendirme yapıldığından gençler arasındaki işsizlik oranı düşüktür. Aileler, mesleki eğitim konusunda bilgilendirilerek, çocukları için en doğru meslek seçimini kolaylıkla yapabilmektedir. Bizdeki duruma bakıldığında ise aileler, her öğrencinin üniversite okumasında ısrar etmektedir. Bunun sonucu olarak da ülkenin ihtiyaç duyduğu kalifiye eleman yetiştirilememektedir. Bu da işsizliğin artmasına ve istihdam alanlarının azalmasına neden olmaktadır. Ülkemizin her alanda kalkınması, ekonomik olarak güçlü hale gelmesi, dünyada söz sahibi ülkelerin arasına girmesi ancak nitelikli işgücünün yetiştirilmesini sağlayacak bir eğitim sistemi ile mümkündür. Eğitimin sisteminin gözden geçirilerek yeniden yapılandırılması, istihdam ve işsizlik sorunlarının çözümü yolunda atılmış büyük bir adım olacaktır. Bilen, üreten, teknolojiyi kullanabilen ve eğitim yolu ile elde edilen insan kaynağı, üretimin temel girdileri arasındadır. Değişen ekonomik ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayan, kendisini sürekli yenileyen ve yetiştiren, becerikli insan gücü profili gelecekte çok büyük önem taşıyacaktır. Ülke olarak, bu özelliklere sahip insan kaynaklarının yetiştirilmesi ve iş başında eğitimi politikaları üretmek öncelikli hedeflerimiz arasında olmalıdır.

Bunun için de mesleki eğitimin baştan yapılandırılması, işletmelerin istedikleri nitelikli işgücü beklentileri ile uyumlu hale getirilmesi, mesleki eğitime ağırlık verilmesi ve meslek insanlarının yetiştirilmesi sağlanmalıdır. Ülke olarak mesleki eğitimi, günümüz teknoloji ve ekonomi şartlarına ihtiyacına cevap verecek şekilde uyumlu hale getirmemiz güncel yaşamla özdeşleşmesini sağlayacak tedbirleri almamız gerekmektedir.

İşgücü piyasasına nitelikli eleman yetiştirilmemesi mesleki eğitim açısından önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorun ile birlikte gençlerin diğer sorunları da arttıkça işsizlik sorunu daha da önemli bir hal almaktadır. Bu sorunların birikmesiyle birlikte özellikle büyükşehirlerdeki sosyal barışı tehdit eder hale gelmiştir. Bu sorunların çözülmesi için de, araştırmaların da gösterdiği üzere, meslek liseleri ile iş dünyası arasındaki uyumu sağlamak ve bu kurumlar arasında işbirliği ile iletişimi güçlendirmekle olur. Mevcut sorunların çözülmesiyle, eğitim ile istihdam arasındaki ilişki daha net bir şekilde ortaya çıkacaktır. Bu anlamda mesleki eğitim ile istihdam arasındaki ilişki en açık biçimde istihdamın insan gücüne ilişkin talepleri ile eğitim arzını belirlemesi, mesleki eğitim arzının da istihdamın niteliğini ve türlerini etkilemesi şeklinde ortaya çıkmaktadır.

İstihdam ile eğitim birbirine katkı sağlayan iki önemli süreçtir. Eğitim politikalarının, istihdam alanlarına göre belirlenmesi gerekirken, istihdama dair nicelik ve nitelik özelliklerinin geliştirilmesi için de eğitime ihtiyaç vardır. Eğitim sayesinde, ülkelerin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücü yetiştirilebilmektedir. İnsanlar, zihinsel ve bedensel becerileri eğitim ile elde ettiklerinden, eğitim aynı zamanda insanın geleceğini belirleyen en temel unsurdur. Eğitim, insanoğlunun hem bugününü hem de yarını şekillendirerek, hayata atılmasını da sağlamaktadır. Ülkelerin eğitim sistemleri; hem işletmelerin hem de orada çalışan işgücünün üzerinde çok büyük etkileri vardır. İşgücünün geliştirilmesiyle birlikte nitelikli insan gücünün üretime olan katkısının artırılması ve buna bağlı olarak da ekonomiye doğrudan katkı sağlanmasını sonuçları sağlamaktadır. Ülkeler, insanlara sundukları eğitim olanakları sayesinde, insanların davranışlarında, sahip olunması gereken değerlerde ve fikirleri üzerinde olumlu ya da olumsuz etkilerde bulunabilmektedir. Olumlu etkilerin sonucu olarak da; insanların değişimlere ayak uydurmaları, yenilikleri benimsemeleri, yeni üretim teknikleri ve yöntemlerinden yararlanmalarına fırsat sunmak suretiyle, ekonomik kalkınmaya dolaylı katkı sağlamaktadır.

Tartışma ve Öneriler

Ülkemiz gibi bağımsız kalmayı sağlayan ülkelerin, sosyal devlet anlayışlarıyla, kendi kendine yetecek üretim alanlarıyla ve sahip oldukları kaynakları doğru kullanmasıyla kalkınmada başarı sağlamaları gerekir. Tüm bunlar içinde ulus olarak yapacakları planlamalarda; işletmelerin ihtiyaç duyduğu işgücü tespit etmeleri,

öğrencileri ilkokuldan itibaren takip ederek, uygun alanlara yönlendirmeleri, mesleki tanıtım çalışmaları düzenlemeleri gerekir. Öğrencilere yapılacak olan mesleki yönlendirmeleri doğru ve kaliteli yapmak için, Milli Eğitim Bakanlığı ile iş dünyası arasında işbirliği yapılması, işletmelerle mezuniyet sonrası istihdam alanlarının açılması için gerekli protokollerin imzalanması gerekir. Bunlarla birlikte:

- ✓ Eğitim kurumlarının fiziki altyapısının çağın ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmesi,
- ✓ Meslek lisesi öğretmenlerinin öğretim kalitelerini yükseltecek hizmet içi çalışmalarının yapılması,
- ✓ Öğretim programlarının sadeleştirilerek, öğrenci ve işletmelerin ihtiyacına cevap verecek şekilde tekrardan güncellenmesi,
- ✓ Okullardaki mesleki rehberlik hizmetlerinin güçlendirilerek, aile eğitimlerinin düzenlenmesi,
- ✓ Mesleki yeterlilik sisteminin aktif hale getirilerek kalite güvence sisteminin kurulması,
- ✓ Öğretim programları arasındaki geçişlerin kolaylaştırılması ve programların esnek bir yapıya dönüştürülmesi,
- ✓ İşgücü piyasalarının ihtiyaç duyduğu nitelikli eleman ihtiyaçlarını takip edecek bir sistemin kurulması ve buna paralel olarak öğrenci yönlendirmelerinin yapılması
- ✓ Mesleki eğitim programları hazırlanırken, yerel ihtiyaçların da göz ardı edilmemesi
- ✓ Öğretim modüllerinin sayısının artırılması ve hazırlama aşamasında öğrenci ihtiyaçlarının da göz önüne alınması,
- ✓ Mesleki Eğitim Kanunu'nun çağın gereklerine göre güncellenmesi,
- ✓ Okullar ile işletmeler arasında koordinasyonun sağlanması,
- ✓ Mesleki Eğitim Merkezlerinin sayısının artırılması,
- ✓ İşletmelerde mesleki beceri eğitimlerinin verilmesi,
- ✓ İşletmelerdeki staj gün sayısının artırılması
- ✓ Teorik ders saat sayısının azaltılarak, uygulama ders saat sayısının artırılması,

KAYNAKÇA

Aksoy, Hasan Hüseyin.(Şubat, 1995).“Endüstriyel Teknik Ortaöğretim Mezunlarının Eğitim-İstihdam İlişkileri”. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Aksoy, H:H. (2013). “Türkiye’de Mesleki ve Teknik Ortaöğretimin Eleştirel Bir Analizi”

Aksoy, H.H. (2017). “Meslek Liseleri Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi: Okul Destekli Çocuk İşçiliği” *Türk Tabipleri Birliği Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi* Cilt 16, Sayı 62-63 (2017) <http://www.ttb.org.tr/dergi/index.php/msg/article/view/576> Erişim Tarihi: 5 Mart 2018

Aksoy, H.H. (2017). “Meslek Liseleri Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi: Okul Destekli Çocuk İşçiliği” *Türk Tabipleri Birliği Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi* Cilt 16, Sayı 62-63 (2017) <http://www.ttb.org.tr/dergi/index.php/msg/article/view/576> Erişim Tarihi: 5 Mart 2018

Aktaşlı, İ. ve Diğerleri. (2012). Mesleki ve Teknik Eğitimde Güncellenmiş Durum Analizi. İstanbul: Eğitim Reformu Girişimi.

Aktaşlı, İ. ve Tüzün, I. (2012). Mesleki ve Teknik Eğitimde Kalite Strateji Belgesi. İstanbul: Eğitim Reformu Girişimi.

Aktaşlı, İ. Kafadar, S. Tüzün, I. (2012). Mesleki ve Teknik Eğitimde Güncellenmiş Durum Analizi Nisan 2012 İstanbul

Aktaş, Z. (1999). Turizm sektörünün beklentilerine yönelik Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri’nde turizm eğitimini yeniden yapılandırma modeli. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Alkan, C. Doğan, H. ve Sezgin, S.İ. (1996). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları*. (3. Basım). Ankara: Gazi Büro Kitapevi.

Altın ve Diğerleri, 2007:291Kapsamında Yapılan Eğitim Planlaması Semineri” için hazırlanmıştır. Ankara.

Altay Feyzullah ve ÜSTÜN Nazlı, “Mesleki Eğitim Sistemi Araştırma Raporu” 2011, s.2.

Bekiroğlu, C. (2010). Türkiye’de İşsizlik Sorununun Çözümlemesinde Uygulanan Ekonomi Politikalarının Analizi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bulut, S. (2010). Türkiye’de Aktif İstihdam Politikası Aracı Olarak Düzenlenen İşgücü Eğitim Kurslarının İstihdam Açısından Belirleyiciliği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Cumhuriyet Dönemi Eğitimin Gelişimi (2006). Adana: Çukurova Üniversitesi İnternet’ten 04 Nisan 2006’da elde edilmiştir

Çobanoğlu, F., Tuncel, İ. (2010). Mesleki Eğitimin Sorunlarına İlişkin İşverenlerin Görüşleri, International Conference on New Trends in Education and Their Implications 11-13 Kasım, Antalya - Türkiye.

Dülger, İlhan.(13-24 Haziran 1994).*Türk Kalkınma Planlaması İçinde İnsan Gücü ve Eğitim Planlarının Yeri* “Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Geliştirme Projesi

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (2014). *Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014- 2018)*. Ankara: Başbakanlık.

Durmuşçelebi,D. ve Deliktaş, M. (2016) “Meslek Liselerinde Yaşanan Sorunlar ve Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeyleriyle İlişkisi- Kayseri İli Örneği”

Eylem Planı (2014-2018) 2017 Yılı Çalışma Planı İzleme ve Değerlendirme (Ocak- Haziran) Raporu http://turkmetes.meb.gov.tr/dosya/Turkmetes_2017_Calisma_Plani_Raporu_Ocak_Haziran_D%C3%B6nemi.pdf Erişim Tarihi: 14 Kasım 2017

Geçer, Arif. (2001).“Türkiye’de Ortaöğretim Düzeyinde Mesleki Teknik Eğitim Mezunlarının İstihdamı ve Verimliliği”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Gömlüksiz, M.N., Ertan, P. (2010). “Mesleki Ve Teknik Ortaöğretimde Modüler Öğretim Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlükler: Nitel Bir Çalışma”

Gülhan, A. (2017). Meslek liseleri yöneticileri gözüyle meslek liselerinin önemi, mevcut durumu, sorunları ve çözüm önerileri. Tezsiz yüksek lisans projesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Pamukkale Üniversitesi. Denizli.

İŞKUR. (2008). Yurt Dışı Toplantı Raporu (İsveç-Danimarka), Ankara. İŞKUR. (2017). 2016 Yılı Faaliyet Raporu.

Karabulut, A. (2007). Türkiye’de İşsizliği Önlemede Aktif İstihdam Politikalarının Rolü ve Etkinliği, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.

Kaya, A. A. (1999). Türkiye’de genç işsizliği ve istihdam sorununa çözüm olarak meslekî eğitim. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 15, 45-56.

Kazu, G. Y. ve Özdemir, O. (2004). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Beklentileri (Beklenti Profili). XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Kılınç, M. (2016). Türkiye’de mesleki teknik eğitim tarihi (1886-1986). Ankara: Pegem Akademi.

Kuzgun, İ. K. (2008). Manisa ilinde özel istihdam bürolarının etkinliği. Yönetim ve Ekonomi, 15(2), 73-87.

MEB (2018a). *Türkiyede Mesleki Eğitimin Görünümü 2023 Eğitim Vizyonu* Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No:1 • Kasım 2018

MEB, (2006). Endüstri Meslek Liselerinde Verilen Eğitim Ve Mezunlarının İstihdam Durumlarının Değerlendirilmesi Araştırması, Eğitimi Araştırma Ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı(EARGED)

http://etogm.meb.gov.tr/earged/earged/eml_ders_mezun_istihdam_durumu.pdf(Erişim Tarihi: 09.05.2022)

Muslu, Alper, “Türkiye’de Mesleki Eğitim Mezunu Nüfusun İstihdam Sorunları ve Çözüm Önerileri” Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi, 2010, s.65. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

MTE Strateji Belgesi (2017) Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve

OECD (2010). *Learning for jobs: Synthesis report of the OECD reviews of vocational education and training* Paris: OECD. <http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/Learning%20for%20Jobs%20book.pdf> Erişim Tarihi: 5 Mayıs 2019

Özaydın M. M.(2009) “Türkiye’de İşgücü Piyasasının Dinamikleri ve Mesleki Eğitim Sorunu Kamuda Sosyal Politika”, Yıl:3,Sayı 11, S. 63

Sönmez, M. (2008). Türkiye’de mesleki ve teknik örgün öğretimin sorunları ve yeniden yapılandırılma zorunluluğu. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 71-84.

Tamer, M. A. ve Özcan, M. (2004). Örgün mesleki ve teknik eğitim sisteminin mesleki eğitimin paydaşlarınınca değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 203, 205-224.

Tosun, T. (2010). *Tanzimat'tan Günümüze Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim Politikaları*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.

TUİK, (2018) Haber Bülteni <http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=27688> Erişim Tarihi: 16 Mayıs 2018

Tuncer ve Taşpınar Fidan, Nurettin ve Erden, Münire. (1987). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Repa Eğitim Yayınları.

Tuzcu, G. (2004). Eğitimin finansman gerekleri ve boyutları. *Milli Eğitim Dergisi*, 163, 55- 70, Ankara.

Vuranok, T. T. (2017). *Mesleki eğitimde istihdam sorunları: (İstanbul örneği)*. Yayınlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yıldırım A. ve Çarıkçı O. (2017). Mesleki eğitimin gelecek vizyonu; insan kaynakları planlaması açısından bir bürokratik model denemesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(29), 397-413. Isparta